

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНО ПРОЛЕТНО СЪСТЕЗАНИЕ ПО ФИЗИКА
8 – 10 март 2024 г., Кърджали

Решения на темата за 10. клас (четвърта състезателна група)

Задача 1. Скиор

А) Наклонът на рампата е 30° , което значи, че началната височина от която се спуска, е $H = L \cdot \sin 30 = 25 \text{ m}$ [0,5 т]. От закона за запазване на енергията имаме, че $E_m = mgh = \frac{mv_{max}^2}{2}$, $v_{max} = \sqrt{2gH} \approx 22,4 \text{ m/s}$ [1 т]. Силата на триене с хоризонталната равнина е $f = kN = kmg$ [0,5 т], а ускорението, с което ще се забавя скиора, е $a = f/m$ или $a = kg = -2 \text{ m/s}^2$ [0,5 т]. Тогава имаме закон за движение $v = v_{max} - at$, където $v = 0$, или $t = -\frac{v_{max}}{a} = 11,2 \text{ s}$ [1 т], а $s = v_{max}t - \frac{1}{2}at^2 = \frac{v_{max}^2}{2a} \approx 125 \text{ m}$ [1 т]

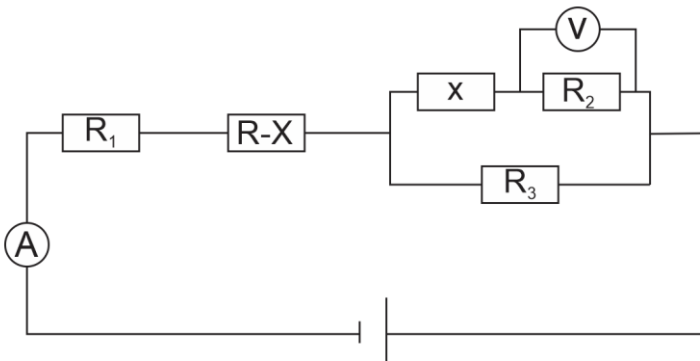
Б) Скиорът се движи по рампата $L = 50 \text{ m}$ и има крайна скорост $v_{max} = 22,4 \text{ m/s}$. Законът за движение е $L = v_0t + \frac{1}{2}at^2 = \frac{1}{2}at^2$ и $v_{max} = v_0 + at = at$. Оттук $a = \frac{v_{max}}{t} \rightarrow L = \frac{1}{2}v_{max}t \rightarrow t = \frac{2L}{v_{max}}$ [1 т], $t = 4,46 \text{ s}$ [0,5 т].

В) Времето, което скиорът е във въздуха, е времето за издигане и спускане, съответно $T_{изд} = \frac{t}{2} = 1,5 \text{ s}$ [0,5 т]. Имаме тяло хвърлено нагоре и $v = v_{изл} - gt = 0$, или $v_{изл} = gt = 15 \text{ m/s}$, [0,5 т] $h_{полет} = v_{изл}t - \frac{1}{2}gt^2 = 11,25 \text{ m}$ [1 т].

Скиорът има скорост от рампата $v_{max} = 22,4 \text{ m/s}$ и достига отклонението със скорост $v_{изл} = 15 \text{ m/s}$, като знаем от предишната точка, че $a = -2 \text{ m/s}^2$. Тогава $x = \frac{v_{max}^2 - v_{изл}^2}{2a} = 69,2 \text{ m}$ [2 т]

Задача 2. Реостат

Схемата с „разделен“ реостат на две съпротивления е:

[1 т]

Еквивалентното съпротивление на веригата тогава е:

$$R_{\text{екв}} = R_1 + (R - X) + \frac{R_3(X+R_2)}{X+R_2+R_3} \text{ [1 т]} \text{ и от закона на Ом } R_{\text{екв}} = \frac{U}{I_a} \approx 55 \Omega \text{ [0,5 т].}$$

За неизвестната част от реостата X (дясната) получаваме уравнение

$$X^2 + X(R_{\text{екв}} - R_1 - R + R_2) + R_{\text{екв}}R_2 + R_{\text{екв}}R_3 - R_1R_2 - R_1R_3 - RR_2 - RR_3 - R_2R_3 = 0 \text{ [2,5 т].}$$

Замествайки стойностите на съпротивленията получаваме: $X^2 - 10X - 1575 = 0$ [1 т] или $X = 45 \Omega$ и $X = -35 \Omega$ (невъзможно) [0,5 т]. Лявата част на реостата ще бъде $R - X = 15 \Omega$. [0,5 т]

Б) При обрънат реостат $X = 15 \Omega$, $R - X = 45 \Omega$. Еквивалентното съпротивление в този случай ще бъде $R_{\text{екв}} = 80 \Omega$. [1 т] Показанието на амперметъра ще бъде $I = \frac{U}{R_{\text{екв}}} = 0,3 \text{ A}$. [0,5 т] Падът на напрежение на лявата последователно свързана част от веригата е $U_{\text{посл}} = I(R_1 + X) = 0,3 \cdot 65 = 19,5 \text{ V}$ [0,5 т]. Тъй като в този случай съпротивленията X и R_2 са равни, то падът на напрежение ще бъде половината от общия пад на успоредната част от веригата или $U_v = \frac{1}{2} U_{\text{усп}} = \frac{U - U_{\text{посл}}}{2} = \frac{4,5}{2} = 2,25 \text{ V}$ [1 т].

Задача 3. Заредена сфера в поле

А) Потенциалната енергия на сферата на височина l е $E_{\text{п0}} = mgl$ [0,5 т]. Допълнителната енергия, която топчето получава, като се ускорява в еднородното електрично поле, е $A = qU$ [0,5 т]. Общата енергия, която ще има тялото на височина $h = 0$, е $E = E_{\text{п0}} + A$, която е трансформирана изцяло в кинетична. Тогава $E_{k1} = E_{\text{п0}} + A = \frac{mv_1^2}{2}$ [0,5 т]. Когато зарядът е с обратен знак енергията от електричното поле ще бъде с отрицателен знак или $E_{k2} = E_{\text{п0}} - A = \frac{mv_2^2}{2}$ [0,5 т]. Ако съберем двете уравнения получаваме $2E_{\text{п0}} = \frac{m}{2}(v_1^2 + v_2^2)$, [1 т] или $l = \frac{1}{4g}(v_1^2 + v_2^2) = 0,75 \text{ m}$ [1 т]. Ако извадим двете уравнения получаваме $2A = \frac{m}{2}(v_1^2 - v_2^2) = 2qU$ [1 т].

Тогава $q = \frac{m}{4U}(v_1^2 + v_2^2) = \frac{0,1 \cdot 10^{-3}}{4 \cdot 200}(25 - 5) = 2,5 \mu\text{C}$. [1 т]

Б) При изключено напрежение $mgl = \frac{mv_3^2}{2}$. Използвайки получен по-горе резултат, $v_3 = \sqrt{\frac{v_1^2 + v_2^2}{2}} = [1 \text{ т}] 3,87 \text{ m/s}$. [1 т]

В) За да е неподвижен зарядът, трябва $mg = qE = \frac{qU'}{l}$, откъдето $U' = \frac{mgl}{q}$. Използвайки вече получените резултати за q и l , $U' = U \frac{v_1^2 + v_2^2}{v_1^2 - v_2^2} = [1 \text{ т}] 300 \text{ V}$. [1 т]